

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 4ΗΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1986

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΡΥΠΑΝΗ

ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΥΠΟΒΡΥΧΙΩΝ
ΕΙΣ ΜΕΣΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗΝ

I. ΤΡΙΤΩΝ — II. ΠΙΠΙΝΟΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΜΠΙΑ

I. ΤΡΙΤΩΝ

*Κύριε Πρόεδρε, Κύριοι Ἀκαδημαῖκοί,
Ἄνδρες τοῦ Τρίτωνος καὶ τοῦ Πιπίνου,
Κυρίες καὶ Κύριοι,*

Μία πρόσφατος ταξινόμησις τῶν ἀρχείων μου τῆς ἐποχῆς τοῦ πολέμου μὲ ἔκανε νὰ ἀποφασίσω νὰ προβῶ εἰς μίαν γενικωτέραν καὶ λεπτομερεστέραν ἔρευναν ἐπὶ τῶν διαφορῶν στοιχείων ποὺ κατέχω.

Ἡ ἔρευνα ὅμως αὐτή, ἔφερεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, μαζὶ μὲ διάφορα στοιχεῖα καὶ τὰς ἀναμνήσεις σημαντικῶν γεγονότων, αἱ ὅποια συνδέονται μὲ τὴν ἐξόχως ἐνδιαφέρουσαν ἱστορίαν ἐνὸς βασικοῦ ὄπλου τοῦ Ἑλληνικοῦ Στόλου εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν.

Τῶν ὑποβρυχίων.

Ἡ δίτομος Πολεμικὴ Ἑκθεσις περὶ τῆς δράσεως τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ μακρὰν τῆς Πατρίδος, συνταχθεῖσα κατὰ διαταγὴν τοῦ ὑπουργοῦ Ναυτικῶν, παρὰ τοῦ ἀειμνήστου προκατόχου μου εἰς τὴν Ἀκαδημίαν, ἀντιναύαρχον Δημ. Φωκά, ἐκθέτει μὲ ἀπόλυτον ἱστορικὴν ἀκρίβειαν καὶ μὲ τὸ κῦρος τῶν παρατιθεμένων ἐπισήμων στοιχείων τὰ γεγονότα, τὰ ὅποια περιβάλλει μὲ τὴν αὐθεντίαν τοῦ συγγραφέως.

Ἡ ἡγεσία τοῦ Π. Ν. εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν εἰς τὴν Πατρίδα, ἐθεώρησε ὅτι εἶχεν ἐπιτακτικὸν καὶ ἄμεσον καθήκον νὰ λάβῃ πᾶσαν φροντίδα, ὥστε νὰ συνταχθῇ κατὰ πλήρη καὶ ἀδιάβλητον τρόπον ἡ ἱστορία τὴν ὁποίαν ἔγραψε τὸ Ναυτικὸν μας κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον.

Χωρὶς καμμίαν χρονοτριβὴν, μόλις ἀνέλαβε κατὰ τὸ 1945 τὴν Πρωθυπουργίαν καὶ τὸ ὑπουργεῖον Ναυτικῶν ὁ ἀείμνηστος Ναύαρχος Βούλγαρης, ἀνέθεσε διὰ διαταγῆς του εἰς τὸν διακεκριμένον ἱστορικόν, τὸν ἀντιναύαρχον Δημήτριον Φωκᾶν, τὴν σύνταξιν πλήρους Πολεμικῆς Ἐκθέσεως διὰ τὴν δρᾶσιν τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ κατὰ τὸν πόλεμον.

Ὁ ναύαρχος Φωκᾶς ἀνέλαβε τὸ ἔργον καὶ ἐπικουρούμενος ἀπὸ τὸν Διευθυντὴν τῆς Ἱστορικῆς ὑπηρεσίας τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ὑποναύαρχον Ἀν. Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος μὲ μυρίους προσωπικοὺς κινδύνους εἶχε διαφυλάξει τὸ καλὸν τὸν Ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον Ἡμερολόγιον τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ, ἔφερεν εἰς πέρας τὴν ἐθνικὴν ἀποστολὴν πρὸς τοῦ ἀνετέθη.

Εἰς μίαν παράγραφον ὁ Φωκᾶς γράφει:

«Ἡ σύνταξις τῆς Πολεμικῆς Ἐκθέσεως εἶναι ἐργασία ἀγάπης, προσοχῆς καὶ μόχθου, ἀλλὰ καὶ προσωπικῆς ἐθύνης τοῦ γράφοντος. Ἀπέβλεπεν ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀδιάβλητον ἐξιστόρησιν, ὥστε βάσιμα νὰ ἐκπηγάζουν τὰ διδάγματα διὰ τὸ μέλλον. Δοθέντος δὲ ὅτι ἀπόρρητα περὶ τῆς περιόδου ταύτης δὲν ὑφίστανται πλέον, ἐκρίθη ὅτι εἰς τὴν ἔκθεσιν αὐτὴν, θεμελιουμένην εἰς τὴν πληρότητα καὶ τὴν ἀuthenticitῆν τῶν ἐπισήμων στοιχείων, δὲν ἐσυγχωρεῖτο οὔτε σιγή, οὔτε συγκάλυψις, οὔτε ἀλλοιώσεις τῶν πραγματικῶν γεγονότων. Τὸ ἀντίθετον θὰ ἦτο ἀσυμβίβαστον καὶ πρὸς τὸ νόημα τῆς Πολεμικῆς Ἐκθέσεως καὶ πρὸς τὴν ὑπερήφανον ἀξιοπρέπειαν τοῦ Ναυτικοῦ ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν τῆς Ἱστορίας».

Μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσιν τῆς ἐκδόσεως ἡ Πολεμικὴ ἔκθεσις ἐβραβεύθη παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Πέραν τῆς Πολεμικῆς ἐκθέσεως, μεμονωμέναι ἀφηγήσεις μὲ τὰς μαρτυρίας ἐπιζώντων ἔχουν ἐμφανισθῇ κατὰ καιροὺς καὶ δημοσιευθῇ εἰς περιοδικὰ καὶ εἰς πολυγραφημένα τευχίδια.

Ἐν μόνον βιβλίον ἔχει ἐκδοθῇ. Τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «ΥΙ» τοῦ μόνου ἐπιζήσαντος Ἀξιωματικοῦ, τοῦ πλοίαρχου Ἡλ. Τσουνκαλᾶ, πρὸς περιγράφει τὴν περιπέτειάν του μαζὶ μὲ δύο ὑπαξιωματικούς, μετὰ τὴν καταβύθισιν τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ τοῦ ὁποίου ἦτο ὑπαρχος.

Τὸ «ΥΙ» ἐτιμήθη παρὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν διὰ τῆς ἀπονομῆς εἰς αὐτὸ βραβεῖον τὸ 1951.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ἡ ἔλλειψις ἐπαφῆς μὲ τὴν Πατρίδα κατὰ τὴν Κατοχὴν καὶ ἡ λόγῳ τούτου πλήρης ἄγνοια τῆς ἐντόνου δράσεως τῶν ὑποβρυχίων μας εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν συνετέλεσε νὰ παραμείνῃ ἄγνωστος ἀτυχῶς ἡ ἱστορία των.

Βεβαίως ὁ ἀείμνηστος Φωκᾶς εἶχε προβῇ εἰς τὴν ἀκριβῆ καὶ ἀδιάβλητον ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα καὶ παρουσιάζει κατὰ τὸν γνωστὸν θαυμάσιον τρόπον του καὶ τὸ ἐξαίρετον ὕφος του.

Ἀλλὰ διερωτῶμαι, πόσοι θὰ ἠμπόρεσαν νὰ λάβουν γνῶσιν τῆς ἐπισήμου ἐκθέσεώς του; Καὶ μάλιστα ὅταν ἐξετυπώθῃ εἰς 1.000 μόλις ἀντίτυπα!

Παρακολουθῶν σήμερα μὲ ὁδόνην τὰς προσπάθειάς ποὺ καταβάλλονται συστηματικῶς εἴτε διὰ νὰ ἀγνοηθῇ εἴτε διὰ νὰ διαστρεβλωθῇ ἡ Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος καὶ ἰδίως τοῦ Β' Παγκοσμίου Πολέμου, κατέληξα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι πρέπει νὰ δοθῇ ἰδιαίτερα προσοχὴ εἰς τὸ θέμα αὐτό. Καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ μάθῃ ὁ Ἑλληνικὸς Λαὸς τὴν ΑΛΗΘΕΙΑΝ.

Πρέπει νὰ γνωσθοῦν οἱ σκληροὶ ἀγῶνες καὶ αἱ μεγάλαι ἀπώλειαι τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ καὶ νὰ θωρακισθῇ ἡ ἱστορία μας ἐναντίον τῶν φαύλων προσπαθειῶν ἐκείνων ποὺ διὰ κακοβούλων παρασιωπήσεων καὶ ἀυστόλων ψευδῶν ἐπιζητοῦν νὰ παραμορφώσουν τὰ γεγονότα.

Αὐταὶ αἱ σκέψεις μὲ ἔφεραν σήμερα εἰς τὸ Βῆμα τῆς Ἀκαδημίας, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου καὶ θὰ ἔχω τὴν τιμὴν νὰ σᾶς παρουσιάσω τὴν ἀκριβῆ ἱστορίαν τοῦ τετιμημένου ὅπλου τῶν ὑποβρυχίων μας εἰς τὴν Μέσην Ἀνατολὴν.

Κύριε Πρόεδρε,

Προτοῦ εἰσέλθω εἰς τὸ θέμα, θὰ προβῶ εἰς μίαν σύντομον ἐνημέρωσιν, ἡ ὁποία προβλέπω ὅτι πιθανῶς νὰ ἐκπλήξῃ ἀρκετοὺς ἐκ τῶν ἀκροατῶν.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι ὁ Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος, ὑπῆρξεν ὁ σκληρότερος, ὁ καταστρεπτικώτερος, ὁ πλέον μακροχρόνιος καὶ ὁ πλέον πολυαίμακτος, ἐξ ὅλων τῶν πολέμων εἰς τοὺς ὁποίους ἀπεδύθη ἡ Πατρίς μας ἀπὸ τῆς Ἀνεξαρτησίας.

Ἡ συμβολὴ τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ κατ' αὐτὸν ὑπῆρξεν ἐξαιρετικῶς σοβαρά.

Ἦτο ἡ μόνη συγκεκροτημένη ἐκ τῶν Ἐνόπλων Δυνάμεων τῆς Ἑλλάδος ἡ ὁποία χωρὶς καμμίαν διακοπὴν ἐσυνέχισε τὸν ἀγῶνα. Καὶ ἦτο ἡ μόνη Ἐνοπλος Δύναμις, ἡ ὁποία ἀδιαλείπτως μαχομένη παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν συμμάχων ὑλοποιεῖ τὴν ἔνοπλον συμμετοχὴν τῆς Ἑλλάδος εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἐλευθέρων λαῶν.

Κατὰ τὸν πόλεμον αὐτὸν ἡ δρᾶσις τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ὑπερέβη ἀπὸ ἀπόψεως κόπων, ἀγώνων καὶ θυσιῶν, πᾶσαν προηγούμενην. Αἱ ἀπώλειαι εἰς ἀνδρας καὶ πλοῖα τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ ὑπερβαίνουν κατὰ πολὺ, ὅλας μαζὶ τὰς ἀπω-

λείας πού ὑπέστη τοῦτο καθ' ὅλους τοὺς πολέμους ἀπὸ τῆς Ἀνεξαρτησίας καὶ ἐντεῦθεν.

Τὰ διανυθέντα παρὰ τῶν πλοίων μας μίλλια κατὰ τὸν Β' Παγκόσμιον Πόλεμον, ὑπερβαίνουν ἐπίσης κατὰ πολὺ τὰ διανυθέντα μίλλια παρὰ τῶν πολεμικῶν μας πλοίων, εἰς ὅλους τοὺς ἀπὸ τὸ 1821 καὶ ἐντεῦθεν πολέμους.

Αὐτὴ ἡ ἀπλὴ στατιστικὴ ἀρκεῖ διὰ νὰ δώσῃ μίαν ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς δράσεως τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὀφείλω νὰ διευκρινίσω ὅτι ἡ σύγκρισις τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν τοῦ ὅπλου αὐτοῦ κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον, μὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς θυσίας του κατὰ τοὺς προηγουμένους πολέμους, δὲν σκοπεύει νὰ μειώσῃ ἢ νὰ θίξῃ τὴν δρᾶσιν τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ κατὰ τοὺς προγενεστέρους ἀγῶνας τῆς Πατρίδος καὶ ἰδίως τὴν κολοσσιαίαν σημασίαν τῶν νικηφόρων ναυμαχιῶν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων 1912-13, χάρις εἰς τὰς ὁποίας ἐνεκλωβίσθη εἰς τὰ Στενὰ τῶν Δαρδανελίων ὁ Τουρκικὸς Στόλος μὲ τὰς μοιραίας διὰ τὸν ἔχθρὸν συνεπείας.

Διὰ νὰ κατανοήσωμεν ὀρθῶς τὰ ἀνωτέρω, πρέπει νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ὅλοι οἱ προηγούμενοι πόλεμοι τῆς Χώρας διεξήχθησαν εἰς περιορισμένα πολεμικὰ θέατρα.

Εἰς ὠρισμένον γεωγραφικὸν χῶρον. Τὸν χῶρον τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

Ἐνῷ ἀντιθέτως ὁ Β' Παγκόσμιος Πόλεμος εἶχεν ὡς θέατρον διὰ τὸ ναυτικόν μας κυριολεκτικῶς ὅλην τὴν ὑφήλιον, τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας.

Ἑλληνικὰ πλοῖα ἔλαβαν μέρος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις παντοῦ ὅπου ὑπῆρχεν ἐχθρός.

Ἐκινούμεθα ἐπὶ παγκοσμίου κλίματος.

Ἀπὸ τοῦ Βορείου Ἀκρωτηρίου τῆς Νορβηγίας μέχρι τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος (Cape Town) καὶ ἀπὸ τῆς περιοχῆς τῆς Σιγκαποῦρης μέχρι τῶν ἀκτῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Βραζιλίας τὰ Ἑλληνικὰ πλοῖα ἔδρασαν ἐπανειλημμένως.

Τὰ Ἑλληνικὰ πολεμικὰ ἔλαβαν μέρος εἰς τὴν ἀπόβασιν τῆς Σικελίας ἀπὸ τοῦ πρώτου κύματος.

Τὰ Ἑλληνικὰ πολεμικὰ ἔλαβον μέρος εἰς τὴν ἀπόβασιν τῆς Νορμανδίας.

Διὰ νὰ γίνῃ πλέον ἀντιληπτὸν αὐτὸ πὸν εἶπα προηγουμένως, θὰ σᾶς φέρω ὡς παράδειγμα μίαν προσωπικὴν περίπτωσιν.

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1942 ἐνῷ εὐρισκόμεν ἐν τῇ Καλκούτῃ τῶν Ἰνδιῶν ὡς Κυβερνήτης τοῦ ΑΕΤΟΥ, διετάχθην νὰ λάβω φύλλον πορείας διὰ νὰ μεταβῶ εἰς τὸ New Castle on Tayn διὰ νὰ παραλάβω τὴν Κυβέρνησιν τοῦ ΑΔΡΙΑ. Δηλαδή εἰς τεραστίαν ἀπόστασιν.

Κάτι παρόμοιον θὰ ἦτο ἀδιανόητον προπολεμικῶς.

Τὸ Ναυτικόν μας διέθετε κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ πολέμου ἐξ ἐν ὧν ὑποβρύχια

τά: ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΗΣ - ΚΑΤΣΩΝΗΣ - ΓΛΑΥΚΟΣ - ΠΡΩΤΕΥΣ - ΝΗΡΕΥΣ - ΤΡΙΤΩΝ.

Εὐθὺς μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ πολέμου ὅλα ἀνέλαβαν τὴν ἐκτέλεσιν πολεμικῶν περιπολιῶν εἰς τὴν Ἀδριατικὴν καὶ ἰδίως εἰς τὸ στενὸν τοῦ Ὀτράντο πρὸς παρεμπόδισιν τῶν μεταφορῶν τοῦ ἐχθροῦ. Κατὰ τὰς περιπολίαις των τὰ ὑποβρύχια διεκρίθησαν καὶ εἶναι πολὺ καλὰ γνωστὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ δρᾷσίς των κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην. Τότε εἴχαμεν καὶ τὴν πρώτην ἀπώλειαν. Ὁ Πρωτεὺς μὲ Κυβερνήτην τὸν πλωτάρχην Μ. Χατζηκωνσταντῆν, κατὰ μίαν ἐπιτυχῆ ἐπίθεσιν του κατὰ Ἰταλικῆς νηοπομπῆς, κατεβύθισε διὰ τῶν τορπιλλῶν του τὸ μεταγωγικὸν *Sardigna*, 11.500 τόνων. Ἀτυχῶς εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκσφενδόνισιν τῶν τορπιλλῶν, λόγῳ κακῆς λειτουργίας τῶν πηδαλίων διὰ τὴν τήρησιν τοῦ ἐνδεδειγμένου βάθους ἀσφαλείας, ἀνυψώθη ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν ἢ προῶρά του, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐμβολισθῇ παρὰ Ἰταλικοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ, τὸ ὁποῖον καὶ τὸ ἀπετελείωσεν διὰ βομβῶν βυθοῦ.

Τὰ Γαλλικῆς κατασκευῆς ὑποβρύχιά μας παρουσίαζαν συχνὰ τὸ σοβαρὸν μειονέκτημα, μετὰ τὴν ἐκτόξευσιν τῶν τορπιλλῶν, νὰ δυσκολεύονται πολὺ εἰς τὴν τήρησιν τοῦ βάθους ἀσφαλείας.

Τὸ Υ/Β Πρωτεὺς ἐβυθίσθη αὐτανδρον.

Τὰ ὑπόλοιπα πέντε ὑποβρύχια ἠκολούθησαν τὸν Στόλον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν.

Θὰ πρέπει νὰ ἐπενθυμίσω ὅτι τὸ ὑποβρύχιον εἶναι ἓνα ὄπλον ἰδιαίτερος λεπτὸν καὶ εὐπαθές. Ἡ φύσις τοῦ ὄπλου αὐτοῦ ἀπαιτεῖ ὅπως τὸ πλοῖον εἶναι πάντοτε εἰς ἀρίστην κατάστασιν ἀπὸ μηχανικῆς πλευρᾶς. Καμμία ἔλλειψις ἢ ἀτέλεια δὲν συγχωρεῖται ἀλλὰ καὶ δὲν συγχωρεῖ. Ἐὰν μάλιστα λάβετε ὑπ' ὄψιν τὴν ἡλικίαν τῶν Ἑλληνικῶν ὑποβρυγίων, τὰ σύγχρονα τῶν ὁποίων εἶχαν ἤδη ἀφοπλισθῇ εἰς ἄλλα Κράτη, θὰ ἠμπορέσετε νὰ ἀντιληφθῇτε ὅτι τὸ προσωπικὸν τῶν Υ/Β μας δὲν ἐμάχετο μόνον μὲ τὸν ἐχθρόν, ἀλλὰ ἀντεμετώπιζε καὶ σωρείαν ἄλλων προβλημάτων, πὺν προήρχοντο κυρίως ἀπὸ τὴν παλαιότητα τοῦ ὕλικου καὶ τὰ συμπαρομαρτοῦντα μειονεκτήματα τῆς ἐποχῆς των.

Ἡ ἐντατικὴ ἀξιοποίησις τῶν ὑποβρυγίων μας κατὰ τὸν Ἑλληνοἰταλικὸν πόλεμον εἶχεν ἐπιφέρει σημαντικὴν κόπωσιν τοῦ ὕλικου μὲ συνέπειαν τὴν βράχυνσιν τοῦ χρόνου περιπολίας ἢ καὶ τὴν ἀκινήσιαν, πρὸς ἐπισκευὴν ἐπὶ μακρότερον χρόνον.

Εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἔφθασαν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Φυσικὰ ἀμέσως ἀνελήφθη ἐργώδης προσπάθεια διὰ νὰ ἐπιτευχθῇ βελτίωσις τῆς καταστάσεώς των.

Συνέβη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ Ἀγγλικοὶ ναύσταθμοι εἰς τὴν Μεσόγειον νὰ εἶναι ἐξαιρετικὰ ἀπησχολημένοι μὲ τὰς ἐπισκευὰς τῶν Ἀγγλικῶν πολεμικῶν, πὺν εἶχαν ὑποστῇ μεγάλας ζημίας κατὰ τὴν μάχην τῆς Κρήτης.

Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ σταλῇ πρὸς ἐπισκευὴν ὁ ΓΛΑΥΚΟΣ εἰς Μάλταν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Μάλτα ἐβομβαρδίζετο ἀνηλεῶς καὶ καθημερινῶς. Ἀτυχῶς κατὰ τινα ἀεροπορικὴν ἐπιδρομὴν ἐφονεύθησαν ὁ ἐξαίρετος Κυβερνήτης τοῦ ΓΛΑΥΚΟΥ πλωτάρχης Ἀρσλάνογλου καὶ ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Κωστάκος.

Ὁ θάνατος τοῦ Ἀρσλάνογλου ὑπῆρξε μία μεγάλη ἀπώλεια διὰ τὰ στελέχη τῶν ὑποβρυχίων.

Καὶ ἐπειδὴ ἓνα κακὸν δὲν ἔρχεται ποτὲ μόνον του, μετ' ὀλίγον, ἐνῷ ἦτο ἔτοιμος νὰ ἀποπλεύσῃ, ἐπισκευασμένος πλέον, ὁ ΓΛΑΥΚΟΣ, ἐβυθίσετο καὶ αὐτὸς ἐντὸς τοῦ λιμένος τῆς Μάλτας κατὰ ἄλλην ἀεροπορικὴν ἐπιδρομὴν.

Παρὰ ταῦτα, ἤρχισαν βαθμὴδὸν τὰ ἀπομείναντα τέσσαρα Υ/Β τὴν ἐκτέλεσιν περιπολιῶν, κατὰ τὰς ὁποίας παρουσίασαν ἐπιτυχίας, ἰδίως διὰ τῆς συστηματικῆς παρενοχλήσεως τῶν τοπικῶν συγκοινωνιῶν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἀναγραφή καὶ ἡ ἀνάλυσις τῶν μικρῶν αὐτῶν ἐπιχειρήσεων των ἀναφέρονται λεπτομερῶς καὶ ἐπακριβῶς εἰς τὴν πολεμικὴν ἔκθεσιν Φωκᾶ.

Φυσικὰ ἐλπίζω νὰ ἀντιλαμβάνεσθε ὅτι εἰς τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν μου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναφερθῶ εἰς ὅλας αὐτοῦ τοῦ εἵδους τὰς ἐπιχειρήσεις.

Τοῦτο βεβαίως δὲν σημαίνει ὅτι καὶ ἡ δρᾶσις τῶν ἄλλων ὑποβρυχίων ἦτο ἀμελητέα. Διότι καὶ ὁ ΝΗΡΕΥΣ μὲ κυβερνήτην τὸν ὑποπλοίαρχον Παναγιώτου ἀλλὰ καὶ ὁ ΜΑΤΡΩΖΟΣ, τὸ πρῶν Ἰταλικὸν *Perla*, πὺν ἡχμαλωτίσθη καὶ μᾶς ἐδόθη ἀπὸ τοὺς συμμάχους, μὲ κυβερνήτην τὸν ὑποπλοίαρχον Μασουρίδην, εἶχαν ρυποκίνδυνον καὶ συχνὰ λίαν ἐπικίνδυνον δρᾶσιν.

Σήμερα θὰ περιγράψω τὰς ἐπιχειρήσεις πὺν ἀνέλαβαν καὶ ἐξετέλεσαν τὰ ὑποβρυχία μας, εἴτε ἐπιτυχεῖς ἦσαν αὗται εἴτε ἀτυχεῖς, ἀλλὰ αἱ ὁποῖαι παρουσιάζουν σοβαρὰν πολεμικὴν σύγκρουσιν.

Θὰ ἀναφερθῶ εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ὑποβρυχίων μας *TRITON*, *ΠΙΠΙΝΟΣ* καὶ *ΚΑΤΣΩΝΗΣ*.

Ἀρχίζω ἀπὸ τὸν *TRITON*. Ἀμέσως μετὰ θὰ συνεχίσω μὲ τὸν *ΠΙΠΙΝΟΝ*.

Ὁ *TRITON* ἀπέπλευσε ἀπὸ τὸ Πόρτ-Σάϊδ τὴν 10 Νοεμβρίου 1942 διὰ νὰ ἐκτελέσῃ ἐπιθετικὴν περιπολίαν εἰς τὸ Αἰγαῖον καὶ νὰ ἀποβιβάσῃ ἐπίσης εἰς τὴν νοτιανατολικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐβοίας μικρὰν ὁμάδα ἐκ πέντε Ἑλλήνων δολιοφθορέων μὲ ποσότητα τοῦ ὕλικού των.

Κυβερνήτης τοῦ *TRITON* ἦτο ὁ πλωτάρχης Ἑπαμ. Κοντογιάννης, ἀξιωματικὸς μὲ μακρὰν ὑπηρεσίαν ἐπὶ τῶν ὑποβρυχίων.

Κατὰ διαφόρους ἀποστολὰς τοῦ πλοίου του εἶχεν ἀναπτύξει ἀξιοσημείωτον

δραῖσιν καὶ εἶχεν ἐπιδείξει τόλμην, σθένος, ἐμμονήν εἰς τὸν σκοπὸν, ἱκανότητα ἀξιόλογον καὶ ἀντοχήν.

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἀξιωματικοῦ εἶναι ἡ σεμνότης καὶ ἡ μετριοφροσύνη.

Εἶμαι εὐτυχὴς νὰ τὸν βλέπω σήμερον παριστάμενον εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀντιλαμβάνομαι, ἐπειδὴ τὸν γνωρίζω, ὅτι δὲν θὰ αἰσθάνεται ἄνετα καθὼς σᾶς τὸν παρυσίασα μὲ τοὺς ὀλίγους λόγους πρὸ ἀνέφερα προηγουμένως δι' αὐτόν.

Θὰ προσπαθῶ νὰ ἀφηγηθῶ μὲ συντομίαν τὴν ἐμπλοκὴν τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ μὲ γερμανικὸν καταδιωκτικόν, τὸ 2102, καὶ νὰ περιγράψω ὅσον τὸ δυνατόν ἀπλούστερα τὰς φάσεις καὶ τὰς κινήσεις τῶν δύο ἀντιπάλων.

Διὰ τὴν τελευταίαν περιπολίαν τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ ἔχομεν ὑπ' ὄφιν μας δύο ἐκθέσεις μὲ περιγραφὰς τῆς μάχης.

Ἡ πρώτη, ἐντελῶς ἐξαιρετική, περιῆλθεν εἰς χεῖρας τῶν Ἀγγλικῶν ναυτικῶν ἀρχῶν μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῆς Ἰταλίας καὶ εἶναι μία ἐκτενὴς ἐκθεσις τοῦ κυβερνήτου τοῦ Γερμανικοῦ καταδιωκτικοῦ 2102, αὐτοῦ τὸ ὅποϊον ἐπέτυχε τὴν καταβύθισιν τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ.

Χάρις εἰς τὴν συγκυρίαν αὐτὴν εἶναι δυνατόν νὰ δοθῇ μία πλήρης καὶ ἀκριβὴς περιγραφή τοῦ σκληροῦ ἀγῶνος τῶν δύο πλοίων.

Ἡ δευτέρα εἶναι ἐκθεσις τοῦ κυβερνήτου τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ, τοῦ Κοντογιάννη, ἡ ὁποία ὑπεβλήθη μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας κατὰ τὸ 1946, τρία δηλαδὴ ὅλα ἔτη μετὰ τὴν μάχην. Εἶναι ἐνδεικτικὸν ὅτι αἱ ἐκθέσεις δὲν ἀφίστανται ἀλλήλων. Ὡς πρὸς τοὺς χρόνους τῶν συμβάντων πρὸ ἀναφέρουν αἱ ἐκθέσεις, εἶναι φυσικὸν νὰ εἶναι ἀκριβέστεροι οἱ σημειωθέντες παρὰ τοῦ Γερμανοῦ κυβερνήτου, δοθέντος ὅτι τὸ ἡμερολόγιον τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ ἐχάθη.

Ὁ πλοῦς τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ μέχρι τῆς Ἀνδρον ἔγινεν ὁμαλῶς καὶ τὸ πρῶτ' τῆς 16ης Νοεμβρίου 1942 περιεπόλει εἰς τὸ στενὸν τοῦ Καφηρέως.

Λόγῳ δυσμενῶν καιρικῶν συνθηκῶν ὁ Κοντογιάννης ἀπεφάσισε νὰ ἀναβάλλῃ διὰ τὴν ἐπομένην τὴν ἀποβίβασιν τῆς Ἑλληνικῆς ομάδος.

Κατὰ τὰς 4 τὸ ἀπόγευμα ὁ κυβερνήτης ἀντελήφθη ἐχθρικὸν ἀεροσκάφος.

Καταδύεται εἰς βάθος 30 μέτρων καὶ ὅταν μετ' ὀλίγον κάνει νέαν περισκοπικὴν παρατήρησιν, ὁ Κοντογιάννης διακρίνει ἐχθρικὴν νηοπομπὴν αποτελουμένην ἐξ ἐνὸς πετρελαιοφόρου καὶ ἐνὸς ἀτμοπλοίου πρὸ ἐστυοδένοντο ἀπὸ τὸ ἀντιτορπιλικὸν *Hermes* καὶ δύο καταδιωκτικὰ τῶν 2101 καὶ 2102. Τὸ δεύτερον καταδιωκτικὸν ἦτο ἡ πρῶν θάλαμη τοῦ ἐφοπλιστοῦ Εὐγενίδου, ἡ ΜΠΡΙΓΚΙΤΤΑ, πρὸ εἶχεν ἐπιταχθῇ καὶ μετατραπῇ εἰς καταδιωκτικὸν ὑποβρύχιον παρὰ τῶν Γερμανῶν.

Τὰ ὀνόματα τῶν πλοίων καὶ λοιπὰς ἄλλας σχετικὰς πληροφορίας τὰς λαμβάνω ἀπὸ τὴν Γερμανικὴν ἔκθεσιν.

Ὁ ΤΡΙΤΩΝ ἐτέθη εἰς πολεμικὴν ἔγερσιν καὶ ὁ Κοντογιάννης ἐπιτίθεται καὶ βάλλει ἐξ ἀποστάσεως 5.000 μ. τορπίλλην ἣ ὁποία ἀπὸ πληροφορίας ποὺ ἔλαβεν ἐν Γερμανίᾳ ἐπέτυχε τὸν στόχον της, τὸ ἀτμόπλοιοι *Alba Julia*.

Ἀμέσως τὸ 2102 ἐνετόπισε ἡχώ, δηλαδὴ παρουσίαν ὑποβρυχίου.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ Γερμανικοῦ ἀκολουθῶν τὰ στοιχεῖα τῆς ἀνθυποβρυχιακῆς συσκευῆς του *Asdic*, ἐπιτίθεται καὶ βάλλει εἰς τὸ σημεῖον ποὺ ἔδειχνε ἡ ἡχώ, ἓνα διάγραμμα, λέξεις ποὺ κατὰ τὴν ναυτικὴν ὁρολογίαν σημαίνει δέσμην, ἐκ 13 βομβῶν μὲ κυμαινόμενον βάθος ἀπὸ 70-125 μέτρα.

Ἐπειδὴ ἀνεφάνη στροβιλισμὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ὁ γερμανὸς βέβαιος πλέον διὰ τὴν παρουσίαν ὑποβρυχίου ἐγκαταλείπει τὴν νηοπομπὴν καὶ ἐπιτίθεται ἐκ νέου μὲ δέσμην 11 βομβῶν, αἱ ἐκρήξεις τῶν ὁπλοίων γίνονται ἐντόνως ἀντιληπτὰ εἰς τὸν ΤΡΙΤΩΝΑ, χωρὶς ὅμως νὰ τοῦ ἐπιφέρουν βλάβας.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ πρέπει καὶ ἐπιχειρεῖ νὰ διαφύγῃ καὶ μέχρι τινὸς τὸ ἐπιτυχάνει. Ὄταν ὅμως ἀντιλαμβάνεται πάλιν τὸ γερμανικὸν καταδιωκτικόν, ἐπιτίθεται ἐκ νέου καὶ βάλλει τορπίλλην, τὴν ὁποίαν ὅμως τὸ καταδιωκτικὸν ἀποφεύγει μὲ ἐπιτυχῇ ἐλιγμόν. Τὸ 2102 ἀντεπιτίθεται εὐθὺς μὲ νέαν δέσμην 13 βομβῶν κατὰ τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ.

Ἡ τρίτη αὐτῇ ἐπίθεσις ἦτο περισσότερον ἀκριβὴς καὶ ἐπέφερεν ἀτυχῶς σημαντικὰς ζημίας εἰς τὸ ὑποβρύχιον.

Ἐσημειώθη σειρὰ βλαβῶν, καιρίων ἡμπορῶ νὰ εἴπω, κάθε μία ἀπὸ τὰς ὁποίας ἀπετέλει κίνδυνον διὰ τὸν ΤΡΙΤΩΝΑ.

Ἀνεφέρθησαν. Σβήσιμο τῶν φώτων, ἀπορρόθμισις τῆς γυροσκοπικῆς πυξίδος, διαρροὴ εἰς διαμερίσματα, ἀχρήστευσις τῶν μαγνητικῶν πυξίδων, θραῦσις τῶν ὑδροδεικτῶν καὶ ἀχρήστευσις τῶν προωραίων πηδαλίων τοῦ σκάφους.

Τὸ πλήρωμα ἦτο ἐμπειροπόλεμον καὶ μὲ ἄριστον ἠθικὸν καὶ ἐπέτυχε νὰ ἀποκαταστήσῃ ἄρκετὰ ταχέως τὸν φωτισμὸν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς γυροπυξίδος. Ἀλλὰ ἐντὸς ὀλίγου καὶ πρὶν ἢ ἡμπορέσουν νὰ ἀποκαταστήσουν καὶ ἄλλας ἐκ τῶν βλαβῶν τῶν τὸ ὑποβρύχιον δέχεται καὶ τετάρτην ἐπίθεσιν, δι' ἐννέα βομβῶν, ἣ ὁποία καὶ ἀπεδείχθη ἀτυχῶς μοιραία δι' αὐτό, διότι αἱ ἐκρήξεις τῶν βομβῶν ἐπέφεραν νέας σημαντικὰς καὶ ἐκτεταμένας βλάβας, αἱ ὁποῖαι κατέστησαν τὸ Y/B πρακτικῶς ἀδύνατον νὰ ἐκτελῇ χειρισμούς, κυρίως διότι ἡχρηστεύθησαν τὰ πηδάλια βάθους καὶ διότι ἡχρηστεύθη ἐντελῶς ὁ δεξιὸς κινητὴρ καὶ κατέπεσεν ὁ ἄξων τοῦ ἀριστεροῦ.

Ὁ ΤΡΙΤΩΝ ἀκυβέρνητος οὐσιαστικῶς πλέον ἤρχισε νὰ χάνῃ βάθος καὶ τα-

χέως ἔφθασε τὰ 70 μέτρα. Ἡ ἀτμόσφαιρα ἐντὸς τοῦ ὑποβρυχίου εἶχε πυκνωθῇ. Τὸ στίγμα τοῦ πλοίου ἦτο ἄγνωστον. Παρ' ὅλα αὐτὰ πλήρης τάξις ἐπικρατεῖ. Σιωπηλῶς ἡμπορῶ νὰ εἴπω καὶ μὲ ἡρεμίαν ἐκτελοῦν τὰς διαταγὰς καὶ κάνουν ὅ,τι ἡμποροῦν, ὅ,τι ἔχουν μάθει διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν παρομοίων καταστάσεων καὶ τέλος κάνουν τὸ πᾶν διὰ νὰ ἀνακτήσῃ τὸ πλοῖόν των ἔστω καὶ ἓνα μέρος τῆς μαχητικότητός του.

Εἶναι ἡ τρομερὰ στιγμή εἰς ἓνα πλοῖον, πὺν ὅλοι ξεύρουν πλέον καλὰ, ὅτι ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δὲν εἶναι μόνον ζήτημα διασώσεως τοῦ πλοίου των, εἶναι καὶ ζήτημα ζωῆς ἢ θανάτου δι' ὅλους των. Εἰς αὐτὴν τὴν ἀγωνιώδη κατάστασιν τοῦ ὑποβρυχίου ὁ Κοντογιάννης χειρίζων μόνον διὰ τῶν προωραίων πηδαλίων, κατορθώνει νὰ ἀναβῇ εἰς περισκοπικὸν βάθος. Βλέπει τὸν διώκτην του εἰς ἀπόστασιν μόλις 400 μέτρων.

Εἰς μίαν ἀπέλπιδα προσπάθειαν ἐκσφενδονίζει ἄλλην μίαν τορπίλῃν, τὴν ὁποίαν ἀποφεύγει δι' ἐλιγμῶν ἡ ΜΠΡΙΓΚΙΤΤΑ. Μὲ τὴν βολὴν ὅμως τῆς τορπίλλης τὸ ὑποβρύχιον ἀνῆλθεν ἀκυβέρνητον εἰς τὰ 8 μέτρα καὶ ὁ διώκτης ἀρχίζει νὰ βάλλῃ διὰ τῶν πυροβόλων του.

Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς δύο μόνον τρόποι ἐνεργείας ἀπέμειναν εἰς τὸν κυβερνήτην τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ. Ἡ, μὲ σχεδὸν μηδενικὴν πιθανότητα ἐπιτυχίας, νὰ ἀναδυθῇ καὶ νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐπίθεσιν διὰ τοῦ πυροβόλου του, ἢ νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ εἰρηνικῶς νὰ παραδοθῇ.

Ὁ Κοντογιάννης ἀδιστακτικῶς ἐπροτίμησε τὴν πρώτην, ἡρωϊκὴν πράγματι, λύσιν καὶ τὴν ἐπραγματοποίησε. Ταχέως εὐρέθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἀντιμετωπίζων μὲ τὸ παράλυτον σκάφος του τὸν ἐχθρόν.

Ἡ εὐψυχία, ἡ ἐπιθετικότης, ἡ γενναιότης καὶ ἡ ἀφοσίωσις εἰς τὸ καθῆκον τοῦ Κοντογιάννη ἀναφαίνονται κατὰ τὰς στιγμὰς αὐτάς.

Πηδᾶ ἔξω ἀπὸ τὸν πυργίσκον του καὶ μὲ τὸ περιστροφον εἰς τὸ χέρι βάλλει ἀπεγνωσμένως βολὰς κατὰ τοῦ γερμανικοῦ πὺν εὐρίσκετο εἰς ἀπόστασιν 25 μέτρων καὶ ἐσάρωνε μὲ τὸ πυροβολικόν του τὸ κατάστρωμα τοῦ Ἑλληνικοῦ ὑποβρυχίου.

Τὸ γερμανικὸν καταδιωκτικὸν ἐμβολίζει τότε τὸν ΤΡΙΤΩΝΑ. Ὁ κυβερνήτης ἐκτινάσσεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῶ ἡ ὁμοχειρία ὑπὸ τὸν ἀνθυποπλοίαρχον Ἀννινον προσπαθεῖ νὰ ἐπανδρώσῃ τὸ πυροβόλον. Τὸ πῦρ ὅμως τοῦ ἐχθροῦ εἶναι καταιγιστικόν. Οἱ περισσότεροι ἄνδρες τῆς ὁμοχειρίας τοῦ πυροβόλου φονεύονται καὶ τὴν αὐτὴν τύχην εἶχαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἐκ τοῦ πληρώματος πὺν βαθμὴδὸν ἀνέβηκαν εἰς τὸ κατάστρωμα.

Ἐπὶ τοῦ ἐξηρθερωμένου καὶ ἀγωνιῶντος ΤΡΙΤΩΝΟΣ ἐξειλίσσοντο τραγικαὶ ἀλλὰ καὶ ἡρωϊκαὶ στιγμαί.

Ἡ κάθοδος τοῦ πυργίσκου, πὺν λόγῳ τοῦ ἐμβολισμοῦ εἶχε κλεισθῇ διὰ νὰ

μὴ μπαίνει ἢ θάλασσα, ἀνοίγει καὶ ἀρχίζει νὰ ἀνέρχεται τὸ πλήρωμα. Πολλοὶ ἄνδρες, ὑπὸ τὸν ὕπαρχον ὑποπλοίαρχον Δανιόλον, ἔβαλλαν μὲ φορητὰ ὅπλα κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, εἰς μίαν ἄνισον καὶ ἀπεγνωσμένην πάλην. Τὸ γερμανικὸν καταδιωκτικὸν ἐπανερχεται ταχέως καὶ ἐμβολίζει διὰ δευτέραν φοράν τὸν ΤΡΙΤΩΝΑ.

Ὁ κυβερνήτης κολυμβῶν προσεπάθει νὰ ἀναβῇ ἐπὶ τοῦ ὑποβρυχίου διὰ νὰ ἀνοίξῃ τὰ ἐξαεριστικά, ὥστε νὰ βυθισθῇ γρηγορώτερα τὸ πλοῖόν του.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὑποβρυχίου, ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Σολιώτης, ἀψηφῶν τὸ ἐκλόμενον χλῶριον καὶ τὸν κίνδυνον ἀμέσου καταποντισμοῦ, ἐπέμενε νὰ ἐκτελέσῃ μόνος του τοὺς καταλλήλους χειρισμοὺς ὥστε νὰ ἐπιταχύνῃ τὴν βύθισιν, διότι ἔπρεπε νὰ προλάβῃ μήπως οἱ Γερμανοὶ ἐπιχειρήσουν νὰ εἰσέλθουν διὰ νὰ πάρουν τοὺς κώδικας.

Ὅταν ἐξεπλήρωσε καὶ τὸ τελευταῖον αὐτὸ καθήκον, ὁ Σολιώτης μὲ τὸ περιστροφὸν ἀνὰ χεῖρας ἐξῆλθεν τελευταῖος καὶ ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐνῶ ἐκολύμβα προσπαθῶν νὰ ἀποφύγῃ τὴν αἰχμαλωσίαν, συνήντησε παλαιόντα μὲ τὰ κύματα δίοπον τραυματίαν, πρὸς τὸν ὁποῖον παρεχώρησε τὸ σωσίβιον του καὶ ὀλίγον μετὰ βλέπει ἄλλον τραυματίαν, μὲ κομμένο πόδι, τὸν ὑποκελευστήν Κακανδρῆν. Ἐβοήθησε τὸν τραυματίαν αὐτὸν νὰ κρατηθῇ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, τὸν ἔφερε μέχρι τῆς γερμανικῆς λέμβου πὺν ἐμάζευσεν τοὺς ναυαγούς καὶ ἐκεῖ παρεδόθησαν καὶ οἱ δύο.

Ἐν τῷ μεταξὺ μεγάλη διαρροή ἔδωσεν ἀπότομον κλίσιν εἰς τὸ ὑποβρύχιον πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τέλος τὴν 22.35 μετὰ ὀκτάωρον μάχην ὁ ΤΡΙΤΩΝ ἀνετράπη καὶ ἐβυθίσθη.

Ἐκ τοῦ πληρώματος τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ ἀπωλέσθησαν ἐν ὄλῳ 19, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὁ ὕπαρχος πλωτάρχης Δανιόλος, ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Ἄννινος, καὶ ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Σταράκης. Ἐπίσης δύο τῆς ομάδος τῶν δολιοφθορέων καὶ δύο Ἀγγλοὶ, ὁ σύνδεσμος καὶ εἷς τοῦ τμήματος συνεννόησεως.

Συνελήφθησαν αἰχμάλωτοι 30.

Καὶ τέλος ἀπὸ τοὺς ἀποπειραθέντας νὰ διαφύγουν κολυμβῶντες, μόνον δύο, ὁ ἀρχικελευστής Μαρουλᾶς καὶ ὁ ὑποκελευστής Παπαδημητρίου κατώρθωσαν νὰ φθάσουν κάτω ἀπὸ τὸ χωριὸ Θυμανή, ὅπου τοὺς περιέβαλιναν οἱ κάτοικοι. Ἐν συνεχείᾳ κατόπιν πολλῶν περιπετειῶν ἐπέτυχαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν ὅπου καὶ ὑπηρέτησαν ἐκ νέου εἰς ὑποβρύχια.

Οἱ γερμανοὶ ἐφέρθησαν καλῶς εἰς τοὺς αἰχμαλωτισθέντας. Τοὺς δύο ἀξιωματικοὺς Κοντογιάννην καὶ Σολιώτην τοὺς ἐφιλοξένησαν εἰς τὸ καρρὲ τῶν Ἀξιωματικῶν.

Ὅλοι οἱ αἰχμάλωτοι παρεδόθησαν εἰς τὴν γερμανικὴν ναυτικὴν διοίκησιν

Πειραιῶς, ἐκείθεν ἐστάλησαν εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ ἐνεκλείσθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον Μάρλαγκ παρὰ τὴν Βρέμην ὅπου παρέμειναν ἐγκάθειρκοι ἐπὶ $2\frac{1}{2}$ σχεδὸν ἔτη.

Ὁ κυβερνήτης τοῦ γερμανικοῦ καταδιωκτικοῦ 2102 ἀφοῦ ἐκφράζει εἰς τὴν ἔκθεσίν του τὴν ζωηρὰν ἐντύπωσίν του διὰ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Κοντογιάννη ποὺ ἔφθασε μέχρι χρησιμοποίησεως τοῦ περιστροφῶν του, ἐξαίρει ἐν συνεχείᾳ τὸ ἐξαίρετον θάρρος, τὴν ἐμμονὴν εἰς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν γενναιότητα τοῦ Κοντογιάννη, πλέκει δὲ μὲ ὠραίας ἐκφράσεις τὸ ἐγκώμιον τοῦ πληρώματος τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ.

Προσθέτει ὅτι ὁ ΤΡΙΤΩΝ ἐπεχείρησε ἀπέλπιδα ἀντεπίθεσιν καὶ ὅτι ὅταν ἐνεβολίσθη τὸ ὑποβρύχιον, ὁ πυργίσκος του καὶ τὸ κεντρικὸν διαμέρισμα ἐφλέγοντο, ὁ δὲ πεπιεσμένος ἀὴρ διέφευγε μὲ συριγμούς.

Κατὰ τὴν ἀνάκρισιν οἱ Ἕλληνες ἡρωτήθησαν ἐπανειλημμένως ποῖος ἔβαλλε καὶ μὲ τί ἀπὸ τὴν γέφυραν. Φαίνεται ὅτι εἶχαν προξενήσει κάποιαν ζημίαν εἰς τοὺς Γερμανοὺς οἱ σφαῖρες τοῦ Κοντογιάννη.

Ὁ Ὑπουργὸς Ναυτικῶν καὶ Ἀρχηγὸς Στόλου ναύαρχος Καββαδίας, περιγράφων ἐκτενῶς εἰς τὸ βιβλίον του τὰ τῆς μάχης αὐτῆς, συμπεραίνει ὅτι θεωρεῖ τὴν ἄμυναν τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ ἀπὸ τὰς ὀλίγας εἰς σθένος καὶ εἰς ἐμμονὴν εἰς τὰς παραδόσεις μας.

Καὶ τώρα ἰδοὺ τὸ τέλος τῆς σκληρῆς αὐτῆς μάχης.

Φωναὶ ἀκούονται ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Θὰ ἐνόμιζε κανεὶς ὅτι εἶναι κραυγαὶ τῶν ναυαγῶν οἱ ὅποιοι προσπαθοῦν νὰ ἐπισύρουν τὴν προσοχὴν τῶν Γερμανῶν ποὺ ψάχνουν στὸ σκοτάδι διὰ νὰ σώσουν τοὺς ἐπιζῶντας.

Δὲν εἶναι ὅμως κραυγαί. Εἶναι ἱαχαί, ἱαχαὶ τῶν ναυαγῶν ποὺ ἀποχαιρετοῦν τὸ καράβι των καθὼς βυθίζεται.

Σιγὰ-σιγὰ ξεκαθαρίζεται τί φωνάζουν. Δὲν φωνάζουν, ζητωκραυγάζουν:

Ζήτω ὁ Τρίτων.

II. ΠΙΠΙΝΟΣ

Κύριε Πρόεδρε,

Ἐλπίζω ὅτι ἡ συνέχεια τῆς ὁμιλίας μου ποὺ ἀναφέρεται εἰς τὸ ὑποβρύχιον ΠΙΠΙΝΟΣ, θὰ διασκεδάσῃ τὰ ἀγχώδη συναισθήματα ποὺ ἐδημιούργησεν εἰς τὸ εὐγενὲς ἀκροατήριον ἡ ἀφήγησις τῆς ἀπωλείας τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ.

Προηγουμένως εἶχα τὴν εὐκαιρίαν νὰ σᾶς ἀναπτύξω δι' ὀλίγων τὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εὗρίσκετο τὸ ὕλικόν τῶν παλαιοῦ τύπου ὑποβρυχίων μας, ἰδίως εἰς τὴν Μέσῃν Ἀνατολήν, μακρὰν δηλαδὴ τῶν Συνεργείων τῆς Βάσεως τῶν ὑποβρυχίων καὶ τῶν ἀποθηκῶν των εἰς τὸν Ναύσταθμον τῆς Σαλαμίνας μὲ τὰ ἀνταλλακτικά των.

Τὸ λίαν ἔμπειρον προσωπικὸν τῶν ὑποβρυχίων μας μὲ συνεχῆ, μέχρις ὑπερκοπώσεως ἤμπορῶ νὰ εἴπω ἐργασίαν, προσεπάθει νὰ συγκρατήσῃ τὸ ὕλικόν ἀπὸ τὴν κατάρρευσιν καὶ νὰ τὸ φέρῃ εἰς κάποιον ἐπίπεδον ἀνεκτῆς λειτουργίας.

Δηλαδὴ προτοῦ τὰ ὑποβρύχια ἀρχίσουν τὴν δρᾶσιν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, ἔπρεπε νὰ ἔχουν, κυριολεκτικῶς, νικήσῃ προηγουμένως εἰς τὴν μάχην διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ὕλικου των.

Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς ἀφίξεως εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τόσον ὁ ὑπουργὸς τῶν Ναυτικῶν ναύαρχος Σακελλαρίου, ὅσον καὶ ὁ Ἀρχηγὸς Στόλου ναύαρχος Καββαδίας, ἐζήτουν ἐπιμόνως καὶ μετὰ φορτικότητος ἀπὸ τὸν ναύαρχον Κάνιγκαμ καὶ τοὺς Ἀγγλοὺς ἀρμοδίους νὰ μᾶς χορηγήθοῦν νέα ὑποβρύχια.

Καὶ ἐπὶ τέλους, μίαν ἡμέραν ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀξιωματικοί, ἐπιφανείας καὶ ὑποβρυχίων, ἐπληροφοροῦμεθα μὲ μεγάλην χαρὰν ὅτι θὰ μᾶς ἐδίδετο ἓνα νεότευκτον ὑποβρύχιον.

Τὸ ὑποβρύχιον εἶχε καθελκυσθῇ εἰς τὰ ναυπηγεῖα Barrow-in-Furness τὸν Ἰούλιον τοῦ 1943 καὶ παρεδόθη εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ναυτικὸν τὴν 28ην Ὀκτωβρίου.

Ἦτο τῆς τελευταίας σειρᾶς τῶν νεοναυπηγουμένων Βρετανικῶν ὑποβρυχίων, ἐβαπτίσθη δὲ μὲ τὸ ὄνομα τοῦ ναυμάχου τοῦ 1821 ΠΙΠΙΝΟΥ.

Μὲ ἰδιαιτέραν προσοχὴν ἐπελέγησαν οἱ Ἀξιωματικοὶ καὶ τὸ πλήρωμα ποὺ θὰ τὸ ἐπὶνδρωναν καὶ ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ ναύαρχου Μεξεβύρρη ἐστάλησαν ἐγκαίρως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ὅπου ἤρχισαν μαζὶ μὲ τὴν παραλαβὴν τοῦ πλοίου καὶ τὴν εἰδικὴν ἐκπαίδευσίν των εἰς διαφόρους σχολὰς τοῦ Βασιλικοῦ Ναυτικοῦ τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς συγγρὸς πλόας, διὰ νὰ ἐκμάθουν καὶ ἐξοικειωθοῦν μὲ τὸ νέον ὕλικόν.

Κυβερνήτης τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ ἐτοποθετήθη ὁ πλωτάρχης Ἀλ. Ράλλης, ὁ

ὁποῖος εἶχε μακρὰν καὶ διακεκριμένην ὑπηρεσίαν ἐπὶ ὑποβρυχίων, ὡς ἀξιωματικοὶ δὲ οἱ ὑποπλοίαρχοι Κ. Λούνδρας, ὁ μακαρίτης Ν. Ρουσσέν ὡς ἐκπαιδευόμενος κυβερνήτης, ὁ Κυριακάκης, ὁ Πασσᾶς καὶ ὁ ἀνθυποπλοίαρχος Μ. Χόρος.

Ὁ Ράλλης ἦτο ἔμπειρος, ψυχραίμος καὶ τολμηρός, εἶχε δὲ σημειώσει σειράν λίαν ἀποδοτικῶν περιπολιῶν μὲ ἐπιτυχίας κατὰ ἐχθρικῶν πλοίων, μὲ συνέπειαν τὴν σοβαρὰν παρενόχλησιν τῶν μεταφορῶν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὡς κυβερνήτης τοῦ ΝΗΡΕΩΣ εἶχε βυθίσει μεταξὺ Ρόδου-Σύμης τὸ Ἰταλικὸν μεταγωγικὸν *Fiume* μὲ πολλὰ θύματα. Τότε τοῦ ἀπενεμήθη τὸ Ἀγγλικὸν *D.S.C.*

Ὑπαρχος ἐτοποθετήθη ὁ ὑποπλοίαρχος Κ. Λούνδρας, ἐκ τῶν καλλιτέρων ἀξιωματικῶν τῶν ὑποβρυχίων, μὲ μεγάλην πεῖραν εἰς αὐτά. Ὑπηρετεῖ καὶ αὐτὸς ἐπὶ τοῦ ΝΗΡΕΩΣ κατὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ 1942.

Γενικῶς τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ πλοίου ἀπετελέσθη ἀπὸ ἐκλεκτοῦς καὶ πεπειραμένους ἀξιωματικούς.

Μετὰ τὸ περίφημον *Working up*, δηλαδὴ τὴν πλήρη πολεμικὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ πλοίου, ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἔπλευσεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, ὅπου θὰ ἦτο ἡ βάση του.

Ἦτο ὥραϊον πλοῖον. Καινούργιο, δυνατόν, σύγχρονον. Δὲν τοῦ ἔλειπε τίποτε. Ὅλοι ἀξιωματικοὶ καὶ ναῦται διεπνέοντο ἀπὸ ἐξαίρετον ἐπιθετικὸν πνεῦμα καὶ κατεῖχοντο ἀπὸ ζωηρὰν ἐπιθυμίαν νὰ ἀναμετρηθοῦν τὸ ταχύτερον μὲ τὸν ἐχθρόν.

Τὴν 1ην Μαρτίου 1944 ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἀπέπλευσε διὰ τὴν πρώτην πολεμικὴν περιπολίαν του εἰς τὸ Αἰγαῖον-Θεσσαλονίκην καὶ κατόπιν τὴν Μάλταν.

Δὲν ἀντέχω τώρα εἰς τὸν πειρασμὸν νὰ σᾶς ἐξομολογηθῶ κάτω πὺν ἡμπορεῖ νὰ μὴ θεωρεῖται σοβαρὸν ἀλλὰ ἔχει τὰς ρίζας του βαθειὰ εἰς τὴν ψυχὴν τῶν ναυτικῶν μας.

Εἰς τὸ Ναυτικὸν πιστεύομε καὶ τὸ λέμε ὅτι κάθε καράβι ἔχει τὴν τύχην του, ἔχει τὸ ριζικόν του.

Ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἀπὸ τὴν πρώτην του περιπολίαν ἔδειξε, ὅτι ἦτο ὄχι μόνον ἰσχυρὸν ἀλλὰ καὶ «τυχερόν» καράβι.

Ἐνῶ εὐρίσκετο περιπολιῶν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Θερμαϊκοῦ, εἶχε τὴν καλὴν τύχην νὰ συναντήσῃ τὸν ἐχθρόν. Ἀντελήφθη νηοπομπὴν συνοδευομένην ἀπὸ ἀντιτορπιλικὰ καὶ καταδιωκτικά. Ἐχείρισε διὰ νὰ λάβῃ κατάλληλον θέσιν ἐπιθέσεως καὶ ἐπετέθη διὰ 3 τορπιλλῶν. Δὲν ἠμπόρεσε νὰ ἀντιληφθῇ τὸ ἀποτέλεσμα, διότι οἱ Γερμανοὶ μὲ τὸ *Asdic* των τὸν ἐνετόπισαν καὶ ἤρχισαν τὰς ἐπιθέσεις. Ὁ Ράλλης μετὰ ὄντως ἀρχιτεκτονικοὺς ἐλιγμούς ἐπέτυχε νὰ ἀποφύγῃ τὰς 45 βόμβας βυθοῦ πὺν ἔβαλαν ἐναντίον του καὶ ἐπέτυχε νὰ ἀπαγκιστρωθῇ.

Ἔτσι ἤρχισε ἡ σταδιοδρομία τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ. Ἦτο τυχερόν πλοῖον. Συνην-

τήθη μὲ τὸν ἐχθρὸν μόλις ἤρχισε περιπολίας.

Ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ δὲν ἐστέκετο. Ἡ μία περιπολία διεδέχετο τὴν ἄλλην, μὲ συχνὰς συναντήσεις μὲ τὸν ἐχθρὸν καὶ ἐμπλοκὰς μαζί του.

Τὴν 12ην Ἰουνίου τοῦ 1944 ὁ Ράλλης λόγῳ μακροχρονίου ὑπηρεσίας μετετέθη εἰς τὸ Ἐπιτελεῖον τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ Στόλου καὶ παρέδωσε τὴν κυβέρνησιν τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ εἰς τὸν ὑπαρχον ὑποπλοίαρχον Κ. Λούνδραν.

Τὸν Ράλλον συνώδενσαν αἱ ἐγκωμιστικαὶ κριτικαὶ τῶν Ἀγγλων καὶ Ἑλλήνων ἀρμοδίων.

Ὁ νέος κυβερνήτης ἦτο υἱὸς τοῦ ναυάρχου Δ. Λούνδρα καὶ εἶχε κληρονομήσει ἀπὸ τὸν πατέρα του τὴν προσήλωσιν εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ Ἑθνους, τὴν γενναιότητα, τὰς ἀρετὰς καὶ τὰ προτερήματα τοῦ Π. Ναυτικοῦ μας.

Ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ὑπὸ τὸν νέον κυβερνήτην του ἀπέπλευσεν ἐκ Μάλτας μὲ διαταγὰς νὰ ἐκτελέσῃ περιπολίαν ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ Πειραιῶς-Ρόδου. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παραμονῆς του εἰς τὸν ὁρισθέντα τομέα δὲν ἐσημειώθη ἐμφάνις ἐχθροῦ.

Κατὰ τὸν πλοῦν ὅμως τῆς ἐπιστροφῆς καὶ ἐνῶ ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἔπλεεν ἐν ἐπιφανείᾳ, 10 μίλλια βορειοδυτικῶς τῆς δυτικῆς ἄκρας τῆς Κρήτης Spada, ἐπολυβολήθη αἰφνιδίως ἀπὸ 2 ἀεροσκάφη διώξεως ποὺ ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ ἐφορμήσαντα ἀπὸ τὴν διόπτυσιν τοῦ ἡλίου καὶ λόγῳ τούτου δὲν εἶχαν γίνει ἐγκαίρως ἀντιληπτὰ.

Τὰ ἐχθρικά ἀεροσκάφη ἐπέτυχαν μερικὰς βολὰς πολυβόλων ἐπὶ τῆς γαφύρας τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ, ὁ ὁποῖος χάρις εἰς τὴν ἐτοιμότητα καὶ ἄμεσον ἀντίδρασιν τοῦ ἀξιωματικοῦ φυλακῆς ἀνθυποπλοίαρχου Πασᾶ ἐχείρισε καταλλήλως καὶ ἀπέφυγε σοβαρωτέρας ζημίας.

Κατὰ τὴν ἐπίθεσιν αὐτὴν ἐτραυματίσθη ἐλαφρῶς καὶ ὁ κυβερνήτης Λούνδρας.

Ἡ ἀρίστη κατάστασις τοῦ ὕλικου τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ ὥς καὶ ἡ ἐπιθετικὴ του ἰσχὺς ὥς νεοτεύκτου πλοίου ἐνεψύχωναν τοὺς πάντας, ἦτο δὲ γενικὴ ἡ ἀδημονία πότε νὰ συμπλακοῦν μὲ τὸν ἐχθρόν. Ἀξιωματικοὶ καὶ πλήρωμα εἶχον ἄριστον ἡθικὸν καὶ διεπνέοντο ἀπὸ ὑψηλὸν ἐπιθετικὸν πνεῦμα.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ πρέπει νὰ σᾶς δώσω μερικὰς ἀπλᾶς πληροφορίας ὥς πρὸς τὴν ἀποστολὴν τῶν ὑποβρυχίων, ποὺ θὰ σᾶς βοηθήσουν νὰ κατανοήσετε τὴν ἐν συνεχείᾳ περιγραφὴν. Ὁ σκοπὸς τῶν ὑποβρυχίων εἶναι ἡ προσβολὴ τῶν μεταφορῶν τοῦ ἐχθροῦ, αἱ ὁποῖαι συνήθως διεξάγονται διὰ νηοπομπῶν.

Ὁ ἐχθρὸς προστατεύει τὰς νηοπομπὰς του μὲ ἀντιτορπιλικά καὶ καταδιωκτικά.

Τὰ ἀντιτορπιλικά ἀναπτύσσουν μεγάλας ταχύτητας, περὶ τὰ 30 μίλλια, εἶναι ἐξοπλισμένα διὰ πυροβόλων καὶ βαρέων πολυβόλων, διαθέτουν ἀνθυποβρυ-

χιακήν συσκευήν ἀνιχνεύσεως καὶ ἐπισημάνσεως ὑποθαλασσίως τῶν ὑποβρυχίων, τὸ ASDIC καὶ ἔχουν ἀκριβέστατα PANTAP.

Ἡ τακτικὴ τῶν δύο ἀντιπάλων, ὑποβρυχίων καὶ ἀντιτορπιλικῶν, εἶναι δεδομένη.

Τὸ ἀντιτορπιλικὸν εἶναι ὁ διώκτης τῶν ὑποβρυχίων.

Τὸ ὑποβρύχιον εἶναι ὁ διώκτης τῶν νηοπομπῶν.

Τὸ ὑποβρύχιον πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν συμπλοκὴν μὲ τὸ ἀντιτορπιλικόν. Διότι ὁ ἀγὼν εἶναι ἄνισος καὶ ἐξόχως ἐπικίνδυνος διὰ τὸ ὑποβρύχιον.

Συνεπῶς ἡ τακτικὴ ποὺ κατὰ κανόνα ἀκολουθοῦν τὰ ὑποβρύχια εἶναι προσπάθεια ἀποφυγῆς τῶν ἀντιτορπιλικῶν.

Βεβαίως ἔνα ἄριστα ὠργανωμένον ὑποβρύχιον μὲ καινουργές ὕλικόν, πλήρωμα ἐμπειροπόλεμον καὶ τὸ κυριώτερον, κυβερνήτην μὲ ὑψηλὸν ἐπιθετικὸν πνεῦμα καὶ κρίσιν, ἡμπορεῖ νὰ τολμήσῃ τὰ πάντα, νὰ ἀνατρέψῃ τὰ πάντα.

Θὰ σᾶς περιγράψω εὐθὺς ἀμέσως μίαν χαρακτηριστικὴν περίπτωσιν ἀντιστροφῆς τῶν ὁρῶν ποὺ σᾶς ἐξέθεσα. Δηλαδή ὑποβρύχιον νὰ παρακολουθῇ ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπιμόνως ἀντιτορπιλικὸν καὶ τελικῶς νὰ τοῦ ἐπιτίθεται.

Ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ μὲ κυβερνήτην τὸν Λούνδραν ἀπέπλευσεν ἐκ Μάλτας καὶ ἔφθασεν εἰς τὸν τομέα τῆς περιπολίας του εἰς τὸ Αἰγαῖον τὴν 30ὴν Ἰουλίου 1944.

Συνήντησε διάφορα μεγάλα ἱστιοφόρα τὰ ὅποια ἐπροστατεύοντο ἀπὸ μικρὰ καταδιωκτικά. Δὲν εἶχεν ὅμως ὁ Λούνδρας κανένα λόγον νὰ προδώσῃ τὴν παρουσίαν του εἰς τὴν περιοχὴν διὰ νὰ καταστρέψῃ ἀπλῶς μερικὰ ἱστιοφόρα. Ἐπρεπε νὰ περιμένῃ ἕνα πολὺ πλέον ἐνδιαφέροντα στόχον.

Καὶ ὄντως. Δὲν παρήλθεν πολὺς χρόνος καὶ τὴν 11ην τῆς νυκτὸς τῆς 8ης Αὐγούστου ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἀντελήφθη 3 πλοῖα. Ὁ Λούνδρας τὰ ἀνεγνώρισε. Τὸ πρῶτον ἦτο ἀντιτορπιλικὸν τῆς κλάσεως PALESTRO, ἔπλεε μὲ ταχύτητα 10 κόμβων καὶ ἐξέπεμπε συνεχῶς ASDIC, τὸ ἄλλο ἦτο τὸ μικρὸν φορτηγὸν ΩΡΙΩΝ, πλοῖον ἐφοδιασμοῦ τῶν Φάρων καὶ τέλος τὸ τρίτον ἕνα μικρὸν καταδιωκτικόν.

Τὰ ἐχθρικὰ πλοῖα ἔπλεαν πρὸς Μαραθόκαμπον τῆς Σάμου καὶ συντόμως ἀπεκρύβησαν ἀπὸ τὸ Ἀκρωτήριον Ἅγιος Δομένικος.

Περισκοπικὴ παρατήρησις ὑπῆρξε λόγῳ τοῦ σκότους ἄκαρπος. Κατόπιν τούτου ὁ κυβερνήτης ἀναδύεται πρὸς εὐρεῖαν παρατήρησιν.

Τότε βλέπει τὸ ἐχθρικὸν ἀντιτορπιλικὸν νὰ παραπλέῃ, ἐκπέμπον συνεχῶς ASDIC, πολὺ κοντὰ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ νὰ διαπλέῃ τὸ στενὸν Φούρνων-Σάμου.

Ὁ ΩΡΙΩΝ δὲν ἐφαίνετο.

Πρὸς στιγμὴν ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἀνέμενεν ὅτι θὰ περάσῃ τὸ στενὸν καὶ ὁ ΩΡΙΩΝ.

Ἄλλὰ περὶ τὸ μεσονύκτιον, ἔπαισαν αἱ ἐκπομπαὶ *ASDIC* καὶ δὲν ἐφαίνοντο πλέον τὰ πλοῖα.

Τότε, ὁ Λούνδρας πλέει πρὸς τὴν ἀκτὴν τῆς Σάμου καὶ μέσα εἰς τὸ σκότος τῆς νυκτὸς ἀρχίζει μακρὰν καὶ ἐπίμονον ἔρευναν τῆς περιοχῆς, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπισημάνῃ κανὲν ἐκ τῶν πλοίων.

Ἔχει ἤδη ξημερώσει καὶ ὁ *ΠΙΠΙΝΟΣ* ἐν καταδύσει πλέον, συνεχίζει τὴν ἐπισταμένην ἔρευνάν του εἰς τὴν βορείαν ἀκτὴν τῆς Σάμου. Ἐπὶ τέλους τὴν θινὴν πρωϊνὴν διακρίνει καπνοὺς εἰς τὸν λιμένα τοῦ Καρλόβασι.

Πλησιάζει περισσότερον καὶ τὴν 8ην πρωϊνὴν τῆς 9ης Αὐγούστου ἐντοπίζει καθαρὰ εἰς τὸν λιμένα τὸ ἐχθρικὸν ἀντιτορπιλικὸν καὶ τὸν *ΩΡΙΩΝΑ*. Τὸ ἀντιτορπιλικὸν ἦτο παραβεβλημένον ἐσωτερικῶς τοῦ δυτικοῦ κυματοθραύστου, ὃ δὲ *ΩΡΙΩΝ* ἐσωτερικῶς τοῦ ἀνατολικοῦ κυματοθραύστου.

Τὸ στόμιον τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἀφῆγεν ἀκάλυπτον τὴν πρύμνην τοῦ *ΩΡΙΩΝΟΣ* ἀλλὰ ὁ κυβερνήτης τοῦ *ΠΙΠΙΝΟΥ* ἀμφιβάλλων ἂν θὰ ἐξησφάλιζεν εὐθυτενὴ τροχίαν τορπίλλης ἐὰν τὴν ἐξεσφενδόνιζεν ἀπὸ θέσιν ἐκτὸς τοῦ λιμένος, ἀπεφάσισε νὰ παραμείνῃ ἐνεδρεύων καὶ νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τῶν ἐχθρικῶν πλοίων ὅταν αὐτά, πιθανῶς κατὰ τὴν νύκτα, θὰ ἀπέπλεαν ἀπὸ τὸ Καρλόβασι.

Περὶ τὸ μεσημέρι ἓνα ὕδροπλάνον *DORNIER* ὑπερίπταται χαμηλὰ καὶ ὁ *ΠΙΠΙΝΟΣ* ἀναγκάζεται νὰ καταδυθῇ εἰς μεγαλύτερον βάθος.

Μετ' ὀλίγον ἐπανέρχεται τὸ ὑποβρύχιον εἰς τὸ περισκοπικὸν βάθος καὶ ὁ Λούνδρας συνεχίζει ἐπίμονος καὶ ἄγρυπνος τὴν πείσμονα ἐνέδραν του.

Ἐπὶ τέλους ἡ μακρὰ προσδοκία τοῦ Λούνδρα ἐδικαιώθη. Κατὰ τὰς 5 τὸ ἀπόγευμα τὸ ἀντιτορπιλικὸν ἀρχίζει νὰ ἀποπλέῃ.

Ὁ *ΠΙΠΙΝΟΣ* σημαίνει συναγεμὸν καὶ ἐπιτίθεται κατὰ τοῦ ἀντιτορπιλικοῦ βάλλων 4 τορπίλλας. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦτο θριαμβευτικόν. Ἡ δευτέρα τορπίλλη προσκρούει καὶ ἐκρήγνυται εἰς τὸ ὕψος τῆς πρῶταίρας καπνοδόχου. Τὸ πλοῖον καταβάλλει ἀπέλπιδας προσπαθείας διὰ νὰ προσαράξῃ εἰς τὴν ἀκτὴν.

Αἱ μηχαναὶ του ὅμως δὲν κινοῦνται, τὸ σκάφος κατακλύζεται βραδέως καὶ εἰς τὰς 5.30 τὸ ἀπόγευμα κλίνει πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ κόβεται εἰς τὰ δύο. Τὰ δύο του κομμάτια σηκώνονται καθέτως καὶ καταποντίζονται ταχύτατα ὑπὸ τὰ κατάπληκτα βλέματα τῶν κατοίκων τοῦ Καρλόβασι.

Τὸ πληγὲν ἀντιτορπιλικὸν ἦτο τὸ *GALATAFINI*, Ἰταλικῆς κατασκευῆς μὲ γερμανικὸν προσωπικόν.

Ἐβυθίσθη ὑπὸ τὰς ζητωκραυγὰς τοῦ πληρώματος τοῦ *ΠΙΠΙΝΟΥ*. Ἀλλὰ ὁ Λούνδρας δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιτυχίαν.

Εἶναι φτιαγμένος ἀπὸ σκληρὸ πετσί. Τὸν χαρακτηρίζει ἡ ἐμμονὴ εἰς τὸν σκοπόν.

Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιτεθῇ καὶ κατὰ τοῦ ΩΡΙΩΝΟΣ. Ἐσκέφθη ὅτι τὸ φορτηγὸν δὲν θὰ ἀπέπλεε προτοῦ ἔλθῃ ἄλλο συνοδὸν καὶ συνεπῶς δὲν ἔπρεπε νὰ σπαταλήσῃ τὸν χρόνον.

Ἀναγεμίζει τοὺς τορπιλλοβλητικούς του σωλήνας καὶ ἀπὸ ἀποστάσεως 1000 μέτρων ἀπὸ τοῦ λιμένας βάλλει κατὰ διαστήματα δύο τορπίλλας.

Ἡ πρώτη προσκρούει εἰς τὸν κυματοθραύστην. Στῆλαι ὕδατος, καπνῶν, συντρίμματα ὀγκολίθων ποὺ τινάσσονται εἰς ὕψος 100 περίπου μέτρων ἐκάλυψαν τὸν λιμένα, ἐνῶ τὰ γερμανικὰ πληρώματα πανικόβλητα ἐγκαταλείπουν τὸ πλοῖον ἢ ρίπτονται εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ 2α τορπίλλη δὲν ἐκρήγνυται.

Ἐπίμονος καὶ ἀποφασιστικὸς ὁ κυβερνήτης ἐκσφενδονίζει καὶ τρίτην τορπίλῃν καὶ ἀμέσως μετὰ τετάρτην, ἣ ὁποία καὶ ἐκρήγνυται εἰς τὴν πρύμνην τοῦ ΩΡΙΩΝΟΣ, δημιουργοῦσα πανδαιμόνιον πλέον εἰς τὸν λιμένα τοῦ Καρλόβασι. Ἦτο πλέον πλήρης ἡ Ἑλληνικὴ νίκη.

Σᾶς περιέγραφα δι' ὀλίγων μίαν ἀπὸ τὰς ὠραιότερας σελίδας τῆς δράσεως τοῦ Πολεμικοῦ Ναυτικοῦ εἰς τὴν Μέσσην Ἀνατολήν.

Ἐπιθυμῶ ὅμως νὰ ἐπιστήσω τὴν προσοχήν σας ἐπὶ ἐνὸς λεπτοῦ σημείου. Ὅτι δηλαδὴ σημασίαν δὲν ἔχει μόνον ἡ ὄντως μεγάλη ἐπιτυχία τῆς καταβυθίσεως τοῦ GALATOFIMI. Βεβαίωτατα ἡ ἀπώλεια τοῦ ἐχθροῦ ὑπῆρξε βαρυντάτη ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ του.

Ἀλλὰ βασικὴν σημασίαν εἰς τὸν πόλεμον ἔχει καὶ τὸ ἐπιδειχθὲν ἐξαίρετον ἐπιθετικὸν πνεῦμα τοῦ κυβερνήτου, ἡ ἐμμονή του εἰς τὸν σκοπὸν, τὸ πολύωρον κυνηγητὸν τοῦ ἀντιτορπιλλικοῦ ἀπὸ τὸν ΠΙΠΙΝΟΝ ὥς καὶ ἡ λαμπρὰ λειτουργία τοῦ ὕλικοῦ. Αὐτὰ σπάζουν τὸ ἡθικὸν τοῦ ἐχθροῦ.

Ὁ Ἀρχηγὸς τοῦ Στόλου ναύαρχος Βούλγαρης ἔστειλε εἰς τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα ἓνα σῆμα μὲ τρεῖς μόνον λέξεις.

Μπράβο σας παιδιά!

Καὶ εὐθὺς ἐπρότεινε τὴν ἀπονομήν εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον Κ. Λούνδραν τοῦ Χρυσοῦ Ἀριστείου Ἀνδρείας.

Ὁ Ἀγγλος ναύαρχος συνεχάρη θερμῶς τὸν Ἕλληνα Ἀρχηγὸν Στόλου.

Ὁ ἀρμόδιος Ἀγγλος ἀντιπλοίαρχος Baker, εἰδικὸς εἰς τὰ ὑποβρύχια, γράφει εἰς τὴν ἐπίσημον ἐκθεσίν του διὰ τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα:

«Ἡ ἀξιοσημεῖωτος ἐπιτυχία τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ ὀφείλεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀποφασιστικότητα, τὴν ἐξαίρετον ἐκτίμησιν τῆς καταστάσεως καὶ τὴν ἐπιδεξιότητα τοῦ κυβερνήτου ὑποπλοίαρχου Κ. Λούνδρα.

Αὕτη ἀντανακλᾶ ἐπίσης κατὰ πολὺ καὶ ἐπὶ τοῦ πληρώματος τοῦ ὑποβρυχίου, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τοῦ πλοίου εἰργάσθη μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὰ καταστήσει τὸν ΠΙΠΙΝΟΝ ἱκανωτάτην πολεμικὴν μονάδα.

Ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας, κατὰ πρότασιν τοῦ Βρετανικοῦ Ναυαρχείου, ἀπένειμεν εἰς τὸν ὑποπλοίαρχον Λούνδραν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν του αὐτὴν τὸν Σταυρὸν τῶν Διακεκριμένων Ὑπηρεσιῶν, τὸ περίφημον D.S.C.

Ἦμουν Ἀρχιεπιστολεὺς τοῦ Στόλου ὅταν ἐλήφθη τὸ σῆμα τοῦ Λούνδρα καὶ ἐνθυμοῦμαι τὴν χαράν, καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν ὅλων μας ἀπὸ τὴν μεγάλην αὐτὴν ἐπιτυχίαν.

Καὶ φυσικὰ ἐπεβεβαιώθη μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ ὅτι ὁ ΠΙΠΙΝΟΣ ἦτο τυχερὸ καράβι!

Λυποῦμαι διότι δὲν βλέπω σήμερον τὸν τότε νεαρὸν ὑποπλοίαρχον Κ. Λούνδραν, συνταξιούχον φυσικὰ τώρα, διὰ τὰ τὸν συγχαρῶμεν ὅπως τοῦ ἀξίζει.

Χαίρω ὅμως διότι βλέπω εἰς τὴν αἵθουσαν πολλοὺς ἐκ τῶν ἐπιτελείων καὶ τῶν πληρωμάτων τοῦ ΤΡΙΤΩΝΟΣ, τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ καὶ τοῦ ΚΑΤΣΩΝΗ.

Ἡ παρουσία τους μοῦ φέρει εἰς τὴν μνήμην ὥραίας ἡμέρας καὶ ὥραίους Ἕλληνας.

Καὶ τώρα νομίζω ὅτι ἐκφράζω τὰ αἰσθήματα ὅλων τῶν παρευρισκομένων εἰς τὴν αἵθουσαν αὐτὴν ἀπευθύνων πρὸς τὸν κυβερνήτην καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ ΠΙΠΙΝΟΥ τὰ συγχαρητήριά μας μὲ τὰ ἴδια τὰ λόγια τοῦ ναύαρχου Βούλγαρη.

«Μπράβο σας παιδιά»!

Εὐχαριστῶ